

שכר אדם.

מנין לרבות שאסור לעכב שכר בהמה וכלים? תלמוד לומר "בארצך", ודרשינן כל שבארצך (193).

ובולן, גר צדק, גר תושב, בהמה וכלים, אם עיכבו את שכרם, עוברים בכל השמות הללו.

מכאן אמרו: אחד שכר אדם, ואחד שכר בהמה, ואחד שכר כלים, יש בו משום "ביומו תתן שכרו" ויש בהן משום [ויקרא יט] "בל תלין פעולת שכיר".

[אלמא סבר תנא קמא שאין חילוק בין גר תושב לכל ישראל, והמעכב את שכרו עובר בכל האיסורים כישאל, ואילו במשנתנו תנן, גר תושב עובר משום ביומו תתן שכרו ואינו עובר משום "לא תלין"].

ולא בשיטת רבי יוסי ברבי יהודה, הפוטר את המעכב שכר בהמה וכלים מ"לא תלין", ו"מלא תבא עליו השמש".

ומבאר הגמרא, מאי היא? איזו ברייתא היא?

דתניא: כתיב [דברים כד] "לא תעשוק שכיר עני ואביון מאחיך, או מגרך אשר בארצך, בשעריך".

קיא-ב "מאחיך" — פרט למעכב את שכרם של אחרים, גוים, שאינו עובר בלאו.

"גרך" — זה גר צדק שאסור לעכב את שכרו כישאל.

"בשעריך" — זה גר תושב אוכל נבילות שאסור לעכב את שכרו.

אין לי ללמוד מפסוק זה אלא רק על המעכב

זקנים לבעלי התוספות [ויקרא יג] מכאן יש ללמוד שהשוכר בית עובר עליו משום לא תלין. וכתב במשנת רבי אהרן [תשובות חושן משפט סימן עב] שאין להוכיח מהתורה כהנים דלא כהרמ"ה כיוון שהתורה כהנים נקט כתנא דמשנתנו שאינו דורש את הפסוק בארצך ולפיכך אף על עושק קרקע עוברים והרמ"ה דיבר לפי תנא קמא דמאחיך הדורש את הפסוק בארצך. ומכל מקום הוכיח הגר"א מהירושלמי כדעת הרמ"ה מהא שהוצרך שם פסוק לרבות עושק שכר עבדים דמשמע שהיה סלקא דעתך לפטור את העושק שכרם ובהכרח שהטעם לכך הוא משום שהוקשו לקרקעות ולכך בעי קרא לומר שאם עשקם עובר עליהם, ומשמע דפשיטא ליה לירושלמי שאין איסור לעשוק שכר קרקע. ובנתיב החסד [ט יד] כתב בבאיור דברי

193. הטור [שלט] הביא את דעת הרמ"ה שהעושק את שכר שימוש בקרקע פטור, דכתיב אשר מארצך ודרשינן לא כל ארצך שאם עשק את שכר הקרקע פטור, וכתב הרא"ש בשיטה מקובצת, שטעמו של הרמ"ה הוא שאין מרבים אלא בהמה וכלים העושים מלאכה דומיא דשכיר.

והקשה הגר"א [שם א] הרי הלימוד מהפסוק אשר בארצך אינו אלא לדעת תנא קמא דמאחיך אבל תנא דמשנתנו למד מהכתוב לא תלין פעולת שכיר אתך דמשמע כל שעבודתו איתך כדלקמן והלכה כוותיה ואם כן שכר קרקעות גם כן בכלל כל שפעולתו איתך ועובר עליו.

ובשואל ומשיב [שתיתאה א] ציין שבתורה כהנים איתא להדיא שכר בהמה וקרקעות מנין תלמוד לומר לא תלין פעולת שכיר, וכתבו בדעת

גר תושב, יש בו משום "ביומו תתן שכרו", ואין בו משום "בל תלין".

והשתא מפרש את מחלוקתם.

מאי טעמא דתנא קמא דממעט מדכתיב "לא תעשוק מאחיך", שהעושק גוי פטור, אבל העושק גר תושב או שכר בהמה וכלים עובר בכולן.

היות ובספר דברים [פרק כד] נאמר "לא תעשוק שכיר, מאחיך או מגרך אשר בארצך, בשעריך". ובספר ויקרא [פרק יט] נאמר "לא תלין פעולת שכיר".

ולכן, גמר "שכיר שכיר" בגזירה שווה: מה שכיר האמור בספר דברים, נאמר אף על גר תושב ובהמה וכלים, דדרשינן מ"בשעריך" זה גר צדק, ומ"בארצך" זה בהמה וכלים. אף שכיר האמור בספר ויקרא, נאמר אף על גר תושב בהמה וכלים. לפיכך סבר תנא קמא שהמעכב שכר גר תושב בהמה וכלים, עובר בכולן.

ורבי יוסי ברבי יהודה, לא גמר "שכיר שכיר", הילכך דרשינן מהנאמר "לא תעשוק שכיר, מאחיך אשר בארצך בשעריך" שאף בגר תושב בהמה וכלים אסור לעכב שכרם. אבל לא תעשוק ולא תגזול ו"לא תלין" הכתובים בוויקרא יט, לא נאמר על בהמה

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: המעכב שכר גר תושב, יש בו משום "ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש", [דברים כד] ואין בו משום "לא תעשוק", "לא תגזול", ו"לא תלין" [ויקרא יט].

והמעכב תשלומי עבודת בהמה וכלים לבעליהם, אין בהן אלא משום "בל תעשוק" האמור שם, בלבד. אבל משום "לא תעשוק" ו"לא תגזול" ו"לא תלין", ו"לא תבא עליו השמש", אינו עובר.

והשתא מתניתין מני? אי תנא קמא, דממעט מאחיך עושק שכר גוים דמותר, קשיא גר תושב, שלדבריו העושק גר תושב עובר בכולן, ואילו במשנתנו תנן שאינו עובר משום "לא תלין".

ואי רבי יוסי, קשיא בהמה וכלים. שלדבריו אינו עובר עליהן אלא משום לא תעשוק בלבד, ואילו במשנתנו תנן אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה וכלים יש בהם משום "לא תלין", ומשום "לא תבא עליו השמש".

אמר רבא: האי תנא דמשנתנו, תנא דבי רבי ישמעאל הוא.

דתנא דבי רבי ישמעאל: אחד שכר אדם, ואחד שכר בהמה, ואחד שכר כלים, יש בו משום "ביומו תתן שכרו" ומשום "לא תלין".

שכיר לגזירה שווה אין בקרקע שום איסור. ולפי זה מתורצת קושייתו של השואל ומשיב מהתורת כהנים, דהתם לא נתרבה עושק קרקע אלא משום דכתיב "אתך", אבל על הלאווין האמורים בדברים שנאמר "בארצך" אינו עובר. ועיין לקמן בהערה.

הגר"א דלעולם אף תנא דמשנתנו המרבה מ"אתך" שעובר אף על שכר קרקע מודה שאינו עובר בכל הלאווין אלא רק באלו האמורים בוויקרא שהוזכר בהם "אתך", אבל באותם שהוזכר "בארצך" [דברים כד] כאמת אינו עובר. מה שאין כן לתנא קמא דמאחיך הדורש שכיר

וכלים.

עני הוא, מאי עביר ליה,

ומתרצינן: ההוא, מויבעי לומר, שאם שכר שנים, אחד עשיר ואחד עני, ויש לו כדי לשלם לאחד מהם, עליו להקדים את העני לעשיר.⁽¹⁹⁶⁾

ורבי יופי ברבי יהודה סבר, ההוא, דין הקדמת עני לעשיר [דברים כד], "מלא תעשק שכיר עני ואביון" נפקא, דמשמע שעל בעל הבית להקדים את שכר העני לפני האביון, וכל שכן שיש להקדימו לעשיר.

וממילא נותר הפסוק כי עני הוא לדורשו שעוברים ב"לא תלין" רק במי שהן באין לידי עניות ועשירות.

ופרכינן: ותנא קמא, לשם מה הוצרך לדרוש מסיום הפסוק כי עני הוא להקדים עני לעשיר? הרי כבר שמעינן לה מלא תעשוק שכיר עני ואביון,

ומתרצינן: כתוב אחד נדרש להקדים שכר עני לשכרו של עשיר, וכתוב אחד נדרש להקדים שכר עני, שהוא מתבייש לדרוש את המגיע לו, לשכרו של אביון שאינו מתבייש בכך.⁽¹⁹⁷⁾

ולפיכך, בבהמה וכלים אינו עובר אלא בלא תעשוק האמור בדברים, ובעשוק שכר גר תושב נוסף גם העשה של ביומו תתן שכרו.

ומקשינן: נחי דרבי יוסי בן יהודה לא גמר שכיר שכיר בגזירה שווה, ואין על מעכב שכר גר תושב בהמה וכלים משום לא תעשוק לא תגזול ו"לא תלין" האמורים בספר ויקרא, מכל מקום, המעכב שכר בהמה וכלים, משום "ביומו תתן שכרו" נמי נחייב, שהרי לא שילם בזמנו.

ומתרצינן: תני רבי חנניא, אמר קרא [דברים כד] "ביומו תתן שכרו, ולא תבא עליו השמש, כי עני הוא".

ודרשינן ממה שהוסיף הכתוב את הטעם "כי עני הוא", משמע שלא נאמר הכתוב אלא במי שהן באין לידי עניות ועשירות, יצאו בהמה וכלים, שאינן באין לידי עניות ועשירות.⁽¹⁹⁴⁾ הילכך אם עשק את שכרן, אינו עובר משום "ביומו תתן שכרו", אלא משום לא תעשוק בלבד.⁽¹⁹⁵⁾

ופרכינן לתנא קמא: האי דסיים הכתוב "כי

מסירות נפש [ועיין להלן בהערות].

196. בנתיב החסד [י ט] הסתפק האם הזכות קדימה של העני לעשיר היא רק בזמן שיהיה לבעל הבית לשלם גם לעשיר בעתיד שאז נאמר לתת קודם לעני או שאפילו אם ידוע שיש לו רק כדי לשלם לאחד מהם והשני לא יקבל כלל יש להעדיף את העני

197. אבל עשיר ואביון, כתב בספר אהבת חסד [י ח] שהאביון קודם, אף על פי שהעשיר

194. הריטב"א הקשה, הרי אף בדברים נאמר לא תעשוק שכיר עני ואביון ומדוע לא דרש רבי יוסי במי שהם באין לידי עניות ועשירות. עיין שם.

195. הרש"ש העיר מדוע לא הביאה הגמרא את דרשת רבי יוסי לקמן על הפסוק ואליו הוא נושא את נפשו מפני מה מסר זה את נפשו לא על שתתן לו שכרו, דמדרשה זו שמעינן שרק אדם שמוסר את עצמו לסכנה על בעל הבית לשלם לו בזמנו אבל לא בבהמה וכלים שלא שייך בהם

ואביון בארצך" נאמר על בהמה וכלים וגר תושב, אף הפסוק "לא תלין" נאמר על כולם, אם כן, **אפילו עושק שכר גר תושב, נמי, עובר ב"לא תלין"**, שאף הוא נכלל בגזירה שווה,

ואי לא יליף "שכיר שכיר" לגזירה שווה, אלא סובר שרק הפסוק "לא תעשוק בארצך" נאמר על בהמה וכלים וגר תושב, אבל "לא תלין" לא נאמר אלא על שכר אדם בלבד, אם כן, **עושק שכר בהמה וכלים, מנא ליה שעובר בכלם, ואף ב"לא תלין"?**

ומתרצינן: לעולם תנא דמשנתנו **לא יליף שכיר שכיר** בגזירה שווה. והא דקא קשיא לך מנא לך שאם עשק שכר בהמה וכלים עובר בכלן,

תשובתך, **ושאני התם, דאמר קרא "ולא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר"**, דמשמע **כל שפעולתו אתך אל תלין את שכרו, וממילא בהמה וכלים שפעולתם איתך אם עשק את שכרם עובר אף ב"לא תלין"** (198).

ומקשינן: **אי הכי, דדרשינן מהפסוק, כל שפעולתו איתך עובר עליהן בכל תלין, אפילו עושק שכר גר תושב נמי יעבור בכל תלין, שהרי אף הוא פעולתו אתך, ומדוע**

וצריכא את שני הפסוקים: דאי אשמעינן שיש להקדים את שכר העני לפני **אביון**, הוה אמינא, דווקא אביון אינו קודם לעני **משום דלא כסוף, אינו מתבייש למתבעיה לבעל הבית, אבל עשיר, דכסוף למתבעיה, אימא** שאם יבואו עני ועשיר יחד לתבוע את שכרם מבעל הבית, ואין לו לשלם אלא לאחד מהם, **לא נאמר שיש לעני זכות קדימה לפני העשיר. לכך הוצרך הכתוב לומר "כי עני הוא"**, לומר, שיש להקדים את העני לעשיר.

ואי אשמעינן רק את הדין שיש להקדים את העני לפני **עשיר**, הוה אמינא, שהעשיר אינו קודם לעני **משום דלא צריך ליה למעות, הילכך העני, שהוא צריך להם, קודם. אבל אביון** שהגיע יחד עם העני לתבוע את שכרו, דאף הוא **צריך ליה למעות כמו העני, אימא לא נקדימנו לעני, לכך צריכא קרא לומר "לא תעשוק שכיר עני ואביון"**, לומר שהעני קודם אף לאביון.

ופרכינן: **תנא דידן, דאמר העושק שכר בהמה וכלים עובר בכלן, אבל המעכב שכר גר תושב עובר משום "ביומו תתן שכרו"** ואינו עובר משום "בל תלין", תיקשי, הרי:

מה נפשר, אי יליף "שכיר שכיר" בגזירה שווה, וכשם שהפסוק "לא תעשוק שכיר עני

[א, שלדעת תנא דמשנתנו המרבה מהכתוב לא תלין אתך, גם עושק שכר קרקע חייב, שאף הקרקע פעולתה איתך, נמצא שעל שכר קרקע יעבור רק על הלאווין הכתובים בויקרא ששם הוזכר לא תלין אתך, אבל על לא תעשוק שכיר עני ואביון בארצך, וביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש [בדברים כד] אינו עובר משום ששם נאמר בארצך וזה אינו כולל את שכר

מתבייש לדרוש את שכרו יותר מהאביון, משום שצער הגוף קודם לצער הביון. וכן מוכח מהכתוב לא תעשוק שכיר עני ואביון דפירט הכתוב את שניהם לומר ששניהם קודמין לעשיר ושוב נכתב כי עני הוא לומר שמבין שניהם העני קודם שהוא גם נצרך וגם כסוף למתבעיה.

198. כתב בנתיב החסד שלפי דברי הגר"א [שלט

סבר תנא דמשנתנו שעושה שכר שכיר אינו עובר אלא על ביומו תתן שכר.

ומתריצין: **אמר קרא** "לא תעשוק את רעך" ו"לא תלין פעולת שכיר", ומדכתיב רעך, שמעינן שהעושה את הקרוי רעך, דהיינו רק העושה ישראל עובר ב"לא תלין", ולא העושה שכר **גר תושב**.

ופרכינן: **אי הכי**, שממעטים מהכתוב "רעך" את העושה שכר גר תושב, אם כן, **אפילו** עושה שכר **בהמה וכלים נמי** יהא פטור שהרי בהמה וכלים אינם בכלל רעך.

ומתריצין: **הא** דמריבין שאסור לעשוק שכר בהמה וכלים, הוא **מדכתיב** "לא תלין פעולת שכיר **אתך**", דמשמע כל שפעולתו אתך, אסור להלין את שכרו.

ותמהינן: **מה ראית לרבות בהמה וכלים** מדכתיב "אתך", ודרשת כל שפעולתו אתך, **ולחוציא גר תושב**, למעטו מדכתיב לא תעשוק את רעך ו"לא תלין", דמשמע כל

שהוא רעך לא תעשקנו, ו"לא תלין" את שכרו לאפוקי גר תושב.

ומדוע לא דרשת איפכא, מדכתיב לא תעשוק את רעך ולא תלין, למעט בהמה וכלים, שאינם רעך, ואם עשק את שכרם אינו עובר. אבל העושה שכר שכיר חייב, מדכתיב "לא תלין אתך", דמשמע כל שפעולתו אתך לרבות גר תושב.

ומסקינן: **מסתברא בהמה וכלים** הוה ליה לרבות שעובר עליהן בלא תעשוק ו"לא תלין", **שכן ישנן בכלל ממוזן רעך** (199), הילכך לא ממעטינן מהכתוב "רעך" בהמה וכלים. ומאידיך משמע מהכתוב "אתך" שעובר עליהן. לכך סבר תנא דמשנתנו שהעושה שכר בהמה וכלים עובר בכולן.

אבל **גר תושב**, אינו בכלל ממוזן רעך, הילכך מסתבר לומר שהכתוב "רעך" בא למעט עושה שכר גר תושב שאין עובר עליו (200).

ומקשינן: **ותנא קמא**, דמעט מהכתוב לא

הקרקע.

והקשה על זה, דאם כן היה לתנא דמשנתנו לכתוב להדיא שכירות קרקע יש בו משום לא תלין ואין בו משום לא תבא.

199. הריטב"א תמה אם בהמה וכלים הם בכלל ממוזן רעך אם כן מדוע באמת לא למדים את איסור עושה בהמה וכלים מרעך ושוב מיותר הפסוק אתך לרבות איסור עושה גר תושב.

200. נמצא למסקנת הגמרא שלדעת תנא דידן בבהמה וכלים עובר בכולן משום שבפסוקים בדברים [כד] שהם לא תעשוק ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש נאמר בארצך ודרשינן כל

שבארצך, ובפסוקים בדברים נאמר לא תעשוק ולא תלין אתך, ודרשינן כל שפעולתו אתך, וממילא אף אם לא מקישים שכיר שכיר לגזירה שווה נתרבו בהמה וכלים שעובר בכולם. אבל גר תושב ממועט מהאמור בויקרא לא תעשוק את רעך ולא תלין דמשמע רעך ולא גר תושב. ולא מריבין ליה מלא תלין אתך משום שמיסתבר למעטו מרעך מאשר לרבותו מאתך.

וכתב המהרש"א שיתכן לומר שאף תנא דידן מודה דדרשינן שכיר שכיר לגזירה שווה ואינו צריך לרבות מאתך בהמה וכלים ומכל מקום נתמעט גר תושב משום דכתיב רעך.

אמנם לפי דברי הגר"א שמהכתוב בארצך משמע למעוטי קרקע כהרמ"ה ורק מהכתוב

וצריכי, דאי אשמעינן שמותר לגזול, הוה אמינא שהטעם לכך הוא משום דלא טרח ביה. אבל אם ירצה לעושקו, דטרח ביה, שטרח ועבד הגוי כדי לקבל שכרו, אימא לא, ואסור, קא משמע לן קרא לא תעשוק את רעך, אבל גוי אתה עושק.

ואי אשמעינן שאסור לעושקו, הוה אמינא שהטעם לכך הוא משום דעדיין לא אתא השכר לידיה, ואין כאן אלא מניעת תשלום, אבל לגזול, דכבר אתא הממון לידיה, אימא לא, ואסור, קא משמע לן קרא לא תעשוק מאחיק, ומיתור מילת אחיק, שהרי כבר כתיב לא תעשוק את רעך, שמעינן שמותר לגזול, לכך צריכא את שני הפסוקים.

ומקשינן: ורבי יוסי ברבי יהודה, דאמר העושק שכר בהמה וכלים אינו עובר אלא משום לא תעשוק בלבד, האי דכתיב "לא

תעשוק שכיר עני ואביון מ'אחיק או מגרך", שאם עשק שכר גוי פטור, אבל עשק שכר בהמה וכלים וכן אם עשק שכר גר תושב עובר בכולן, האי קרא דכתיב "לא תעשוק את רעך", מאי עבדי ליה? שהרי לדעתו אי אפשר למעט גר תושב, משום שנתרבה מהכתוב גרך (201).

ומתריצין: ההוא, מיבעי ליה לכתוב: נאמר "לא תעשוק את רעך", את רעך אינך עושק, ולא עמלקי, אלא אותו [גוי] מותר לך לעשוק. (202)

ותמהינן: הרי הא דמותר לעשוק עמלקי מ'אחיק" נפקא, דמשמע מי שהוא בכלל אחיק אל תעשוק, ולא גוי!?

ומתריצין: שני הפסוקים נצרכים, אחד למשרא — להתיר לעושקו, ואחד למשרא — להתיר לגזלו (203).

הפסוק רעך בא למעוטי גר תושב.

202. החכמת מנוח הקשה, הרי לעושק גר תושב בעי קרא לחייבו ואם כן גוי שאין עליו פסוק לאסור לעושקו פשיטא שפטור ומדוע צריך פסוק למעטו, ותירץ שאחר שנתרבה גר תושב הוה אמינא שאף גוי אסור כמו גר תושב ולכך צריך קרא למעטו.

203. התוספות רא"ש העיר היכן נאסר גזל הגוי שצריך פסוק להתירו, ותירץ דלעיל [סב, א] אמרינן שהפסוק לא תגזול מיותר משום שאפשר ללמוד את איסור גזילה מריבית ואונאה, והשתא אילו לא היה מיעוט על גזל גוי היה מן הדין לומר שהפסוק לא תגזול נאמר לאסור את גזל הגוי, ולכך צריך פסוק להתיר גזל גוי כדי שלא נדרוש ממקום אחר לאוסרו.

איתך ניתן לרבות קרקע, אם נימא שאף לדעת תנא דמשנתנו אין למדים מאתך אלא משכיר שכיר אם כן כל המקור לעושק שכר בהמה וכלים הוא מהכתוב מארצך, ואם כן מנא לן שעושק קרקע אסור, [כדמשמע בתורת כהנים] וכן כתב בשואל ומשיב [שתיתאה א].

201. הרמב"ן תמה מדוע לא הקשתה הגמרא אף לרבי יוסי בר יהודה הפותר את העושק גר תושב מלא תלין משום דלית ליה שכיר שכיר ואם כן לאיזה צורך נאמר רעך, ותירץ דלתנא קמא קשה מכך שבפסוק משמע ההיפך מדבריו שהוא ריבה גר תושב ובפסוק נאמר רעך דמשמע לכאורה ההיפך,

והמהרש"א ביאר שרבי יוסי בר חנינא מודה לתנא דמשנתנו דמשמע מהכתוב לא תלין איתך שכל שפעולתו איתך עובר עליו, ולכך אף לדעתו

דבר, פעולה שאפשר לומר בה שהשכיר מוסר נפשו עליו, אסור לעשוק את שכרו.

ואידך, רבי יוסי ברבי יהודה הדורש מדכתיב קיב-א אתך, אפילו לא שכרו אלא לבצור אשכול אחד עובר עליו, לשם מה הוצרך קרא לומר "ואליו הוא נושא את נפשו"?

ומתריצין: החווא, מיבעי ליה לכדתניא, [דברים כד] נאמר "ואליו הוא נושא את נפשו".

מפני מה עלה זה הפועל בכבש, ונתלה באילן לצורך עבודתו, ומסר את עצמו לסכנת מיתה? האם לא על שתתן לו את שכרו?⁽²⁰⁶⁾

דבר אחר הא דכתיב "ואליו הוא נושא את נפשו", בא לומר: כל הכובש שכר שכיר, כאילו נוטל נפשו ממנו.

תלין פעולת שכיר אתך עד בקר, מאי עביד ליה? שהרי מדכתיב "אתך", ניתן ללמוד שכל שפעולתו אתך עובר עליו, כולל עושק שכר בהמה וכלים, כפי שדורש התנא דמשנתנו⁽²⁰⁴⁾.

ומתריצין: מיבעיא ליה לכדרב אסי, דאמר רב אסי: אפילו לא שכרו אלא לבצור לו אשכול אחד של ענבים⁽²⁰⁵⁾, אם השהה את שכרו, עובר משום בל תלין. ודרשינן לה מדכתיב אתך, דמשמע כל שעבד אתך אפילו מעט, עובר עליו.

ואידך — תנא דמשנתנו הלמד מהכתוב אתך לרבות בהמה וכלים, מנא ליה שאם שכרו לבצור אשכול אחד עובר עליו משום בל תלין?

מהא דכתיב [דברים כ"ד] "ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נושא את נפשו" נפקא, דמשמע כל

שלא רק בשכיר יום עובר עליו אלא אף בשכיר שעות, ותמה עליו הראב"ד הא פשיטא וכבר במשנה נתבאר ששכיר שעות הוא ככל שכיר. עוד פירשו התוספות דקא משמע לן שאפילו אם בצר אשכול אחד ואכלו [שהרי מותר לו לאכול בשעת עבודתו כדלעיל צב א] גם כן עובר עליו.

והראב"ד פירש שאפילו אם היה האשכול פחות משווה פרוטה עובר עליו. וביאר המשנת יעבץ שלדעת הראב"ד חיובו של בעל הבית לשלם אינו נובע מכך שהפועל עבד אצלו והוא משועבד לו אלא התורה הטילה עליו לשלם לפועל בזמנו, וחיוב זה של התורה לא נאמר דווקא על שווה פרוטה.

206. ברש"י משמע שדרשה זו אינה אליבא דרבי

204. הקשה הרמב"ן מדוע לא מקשינן אף על תנא קמא דמאחיך דדריש שכיר שכיר לגזירה שווה שעובר בהמה וכלים בכולן האי אתך מאי דריש ביה, ותירץ שלדברי תנא קמא אכן קשה מיתור הפסוק אבל על רבי יוסי קשה יותר שהוא מיעט בהמה וכלים ומהכתוב אתך משמע לכאורה שעובר על כל מי שפעולתו אתך כולל בהמה וכלים.

והמהרש"א כתב שלמסקנת הגמרא אף לדעת תנא קמא דמאחיך יתכן שאין דורשים שכיר שכיר אלא הכל נתרבה מהכתוב אתך כולל בהמה וכלים וגר תושב, ואינו ממעט מהכתוב רעך את הגר תושב דדריש לה למעוטי עמלקי כדלעיל, ולכך לא פרכינן אלא לרבי יוסי.

205. רש"י ותוספות פירשו דרב אסי מחדש